

Tallinna Sõber.

Üldine aaleht Eesti rahvale maal ja linnades

Zuleb ükskord nädalis wälja.

ENSV TA
Kirjanusmuuseumi
Arhiiviramatukogu

P. 2130

Maksab Tallinnas Lindsors'i päriate trükitimajas:
aastas 2 rubla, 40 kop. — pool-aastas 1 rubla 40 kop.
Kõju eht postiga saadetud:
aastas 3 rubla — pool-aastas 1 rubla 70 kop.

Annulatsioon maksawad iga rea eht selle asemi pealt 5 kop.

Tellimised wõetakse wasta:

Tallinnas: Lindsors'i päriate trükitimajas. — Peterburgis: J. S. Seelandt, Ооппеperaa № 54. — Tartus: W. Just. — Rakweres: J. Mattis. — Paldes: A. Seidelberg. — Sapsalus: G. Solberg. — Lihulas: J. Böttner'i poobis. — Wiljandis: G. J. Karow'i raamatupoob. Kuuresaates: Th. Lange. — Raas: kuiba hääranis kuulutusse.

Wastaja redaktor: W. J. Eichhorn. Etas Baltistis, — kirjad kätawad Baltistis (Baltischport — Baaritskii-Ilprr.)

Registat: Meie soowimised uueks aastaks. — Omalt maalt. Tallinnast: Linnapea asemel. — Usuwahetusest. — Peterburgist: Keisri tojast. — Wiljandist: Linnapealiku last. — Professe. — Kronstadti tee. — Wjelo-
Maandee sihtetusest. — „Salala“. — „Tehke aru“. — Baltistist: Dnneit jurn. — Tartust: Scur- fersist: Tulelahju. — Wõlwaast: Tulelahju. — Wõlwaast: Salsamaalt. — Prantsusmaalt. — Inglismaalt.
wõlwaast: Salsamaalt. — Prantsusmaalt. — Inglismaalt. — Spaaniaalt. — Staaliaalt. — Eürgimaalt. — Eürgimaalt. — Zulu leht: Hoige. — Kiriku teadused.

Meie soowimised uueks aastaks.

Sellesama soowimisega, millega meie wana aastat lõpetasime, sellesamaga alustame ka uut aastat. Meie soowime r a h u ja r ö ö m u kõige maalimale, kõige pealt aga Eesti rahwale, sest meie leht on Eesti rahwa leht ja Eesti rahwaga on meil kõige pealt tegemist. Ilma r a h u t a ei alla meid Jumala kõige paremad anded ega teiste inimeste kõige elawam osawõtmine, ei rikkus, ihuõud ega lenadus. Rahutu silda ajab inimest ilta seda nõudma, mis temal mitte ei ole, ei onna aega ennast sellele röömüstada, mis temal on, ei laske üleiltsse õrna röömutatmet idaneda ega kosuda.

Meie rahwa rahu ja röömu wasta on mõõdalitnud aastat wäga palju patu tehtud; meie soowime, et algatud uus aasta meie rohkem rahu ja röömu kosutajad saadaks.

Mehed, kes eht waewalt kindla juhatuse all lülatoolides õpetada wõiksid, päriwad meeleturna sõimamisega meie rahwakoolide juhatust oma kätte. Kõige suurem wiha on neil selle üle, et meie Ewangeliumi-Lutheruse usutunnistuse õpetajad rahwakooli juhatavad on. Reid ja nende õpetust tahaksid need mehed rahwakoolist wälja wisata. Paraku on suur hull meie koolmeistretest ennast selle auu-suitsu läbi nimaistada lastnud, mida salalikult walmud ja wõimud neile ette korwetamad, puhuwad effilajatega sihte pafumat ja ei mõtle selle peale, et nemad ise kuli esimesed ohwrid langeksiwad, kui wõimud ja juhatust tdeste nende salawõimude ja waimude kätte langeksiwad, kes meie esivanemate püha kiriku ja meie esivanemate elukombe põhjust uuristawad. Ja Eesti rahwa lausa waenlased, nagu „Nihhti Westnit“ ja teised seefugused, on sellest „rahwa nimel“ tehtud meeleturnast kääst juba nii julgetis läinud, et lausa ette astuwad ja päriwad, Eesti raamatud pidada Wene tähtedega trükitud saama. Muidugi on see wõim hahalus. Pärast saawad nemad pörima, et Eesti raamatud ta W e n e k e e l i s o n a d e g a trükitud saaksiwad — Eesti keele ja rahwuse kosutamiseks! —

Mehed, kes üleiltsse rahwamajapidamise teadusest waewalt rohkem kuulnud on, kui paljast nime, nagu „Wirulase“ toimetaja, asuwad kõrge järje peale ja peawad pööraht kane selle raske asja üle, mille põhjusest ja mõjuwastest abinõudest neil aimu ei ole. Nende arwates on kõige rahwamajapidamise põhjus, on põllutöö paljas, mulla segamine“ ja Eestlast olla mitmesaia aastane raske „orja-aeg“ selle töö ja maapinna põrmu kätte rufunud. Nemad tahaksid selle asemel wabrikuid asutada. Eesti põllu-mehi wabrikutööd rahwast muuta ja Jumala karastawast õhuft wabrikute tolmuse ja leetsele õhu sisse wedada. Üht toorest, wiletsat ja kõlmuwat sugu tahaksidwad nemad õigitada, seda kerge on igale käärale ja määsamisele õkitada, nagu seda neil mail nähafe, kus kõik kääed enam põllutööle ei mahu, kus üleiltsine häda wabrikuid pärib. Kus wabrikuid ilma fundiwa tarwitufeta asutakse ja kaitsetollide abil kunstlikult üles peetakse, seal on need ilka põllumeeste kõige kardetawamad waenlased, sest et nemad kätt kunstlikult oma tööle kutsuwad, mida põllutööle libedast tarwis läheb. — Nõedjamad kufumata rahwamajapidamise õpetajad äsistawad meie kindlaid talukohtast kullutama ja kindlat teenlustust, nimelt moonatate seifust ja elujärge põlgama, et maa ennast sihe jõunta ja nõuuta seltskonnaga täidaks, seda seefugused „rahwamehed“ keerutada wõiksid, nagu tuul baganaid. Ja nõedjamad mehed ja lehed, ja paraku mõned teised ka, räägiwad meie põllumeestele hullust jutust ette Wenemaa seepidiste kubermangude eluõnnest, kus omestigi kõige ustatawate aruannete ja sõnumite järel

maarahwas oma hingemaa kõikwate tilluste ja hingemaa kõikumata wõlgade kiltges üliwäga kimpus on, kus „peremehed“ terweft juweft eht koguni terweft aastaks sadade werstade peale tööd ofima rändawad, kus naesed, lapfed ja wanad raugad kaiti põllu ja maja tööd tallitama peawad, kus wõlad kaswawad ja warandus kahaneb, nenda et Niigiwalitsus nende pärast suure mures on, üht kommissioni teise järel kottu kutsub, üht nõuu teise järel wõtab, aga wist mitte enne aidata ei wõl, kui üts ofaw ja wõimud kätt sealist taluseaduse põhjust teisele joonele juhib, teise aluse peale rajab, see on: Weneriigi seepidiste kubermangude talurahwa elukord ei saa wist enne paranema, kui koguduse maa oma aast-aastalt jäntawate hingemaa tillustestega ära kautatud ja kindlad talukohtad selle asemel featud saawad, nagu see Baltimaa kubermangudes on. Seda wiletsat, kõikumat oletut, mida wist meie kodumaa wabadikud ega moonakad ei soowiks, kui see neil nenda tutaw oleks kuida see tdeste on, seda kiidawad Salalaste lehed meie talurahwale ette ja kutsuwad sedawilki talurahwa eluröömu ja röömu oma kindla kohtade üle lämmatada, et nuffer meel, rahutu olet ja liikumine figits, milles saladuses tallitawad waimud ja wõimud meie rahulik rahwast seltskultu määsamisele wedada ja kihutada wõiksid. Ja nõedjamad lehed — paraku mõned teised ka — walestawad meie talurahwale ette, kuida Peterburgi kubermangus ja kes teab kus, suuri kohtast — 152 desjätini — palja mõne aastase rendi eest päriselt saada wõiks, kuida Krimmis mais t u h a t k o r d s e, hirse mitusada k o r d s e seemne annaks, kuida Kantaasia maal üts desjätini t u h a t rubla aastaks selget sihtetulemist annaks ja kuida Eestlased seda kaiti omale saada wõiksid, hindade eest, mis kümme ja rohkem kord wähe-mad on, kui nende kiidetud maade aastafed sihtetulemised! — Seefuguste pöörahte juttudega kutsuwad mehed ja lehed, kes salawaimude ja salawõimude palgal ja Wenemaa seepidiste kubermangude, Krimmi poolsaare ja Kaukasia maa maa-omanikkude palgal seisawad, meie warahwast omalt kodumaalt wälja rändama kihutada, rahutu oletut ja liikumist figitada.

Meie kodumaa seltslikku elu, lepitust, rahu ja sõbrustust meie kodumaa sugude ja seifuste wahel kaitutakse nurjatumate luuletustega ja ärritawate waleõnnitustega läbi kihwitada ja üht wihaawaenu waimu äratada ja ärritada, mis kaiti eluröömu ja kaiti awalikku usaldust häwitaks ja igailhe sõda igailhe wasta, leelama lõõstutada. Eesti awaliku kirjanduse sisse on paraku samm-sammult üks waim nihkunud, selle eest puhast lenaduse-waimu oma hiilgawat nägu häbenetes katab ja käärale läheb. Kes oleks nimelt mõne aasta eest weel ette arwata wõinud, et üks nii roojane kiri, nagu nimelt „Wirulase“, „Gu ja armastus“ on, nagu Tõnissoni Kalendrid ja mitmed teised on, Eesti rahwa ette astuda julgeksiwad?

Paraku ka Eesti rahwa puhta ja rahulise ja mõistliku koduelu sisse on lõõstuwaid talwast taguda kaitutud, mis kaiti neid kaituma panewad, kes sügawamalt järel mõtewad ja kellel perekondliku elu pühadus üleiltsse ja Eesti rahwa perekondliku elu puhtus ja pühadus isäärans armisab on. Üks „rahwapraua“, selle kuulsat nime meie siin nimetada ei taha, on Eesti neidust ja noorikuid awalikult kottu kutsunud, oma kettis „seifist“ asutama, „naeste-rahwa diguste“ eest wõitlema ja porist politika wainut tallama, kus nemad wagaseft, puhtast ja karstest koduelust wõerutatud saaksiwad, kus kaiti õrn neipuhustus nende kiltseft maha werutud saaks, nagu kuidne läil libelea tiiwade pealt,

kui seda tena loomakeft kareda ja korede kättega kiini wõetaks ja temaga ette waatamata tallitaks.

Ja kait need rahutumad, õpetamata, harjutamata ja puhastamata waimud ja wõimud, kes Eesti kirjanduses wõimust wõitma kipuwad, kes seltskõdes käästewad ja rahwast keerutada püüawad, kait need ei päri ja ei tõuta midagi wägemat, kui — uusi seadusi. Wanu seadusi ei ole need mehed küll aunistanud ja uued ei saaks küll nende poolt ka paremat palka; seaduste sündimiseft ja mõjumiseft on neil küll niisama wähe teadust, kui neil seda põllutööft ja wabrikutööft on, ja seaduste tegemist ei saa küll wist nende kätte usaldatud ega ka nende nõuu selle raske töö juures päritud, aga selle järel nemad ei päri. Rahwast kõige selle wasta wihale kihutada mis kääs on, rahwast oma kodumaa kiriku pinnalt, kodumaa hariduse pinnalt, kodumaa seaduse pinnalt ja kodumaa enefe pinnalt wälja kistuda, rahwast seltsliku määsu marul wintfutada, see on ka wilemasel aastal nende meeste suurema hulga püüdmine olnud, kes ennast „rahwameesteks“ nimetawad ja nimetada lasewad.

Seltsliku määsu marul wõiwad aga kõige edendus ja haridus, wõiwad eluõnn, elusenadus ja elurööm niisama wähe kosuda, nagu wiljapea ennast teradega täita wõib, kui die aal looduse marud mõllawad. Rahu pinnalt peab hariduse ja edenduse wiljakõrs juurduma, Jumala heidus peab wagases usuelus wiljakõrre murt niisutama, puhast sündamerrööm, tänu Jumala helde ja targa saatmise wasta, peawad õilmed läbi soojendamata, siis on õiget eluwilja loota.

Rahu, röömu ja õnnistust soowime meie Eesti rahwale uueks aastaks. Rahu on see maapind, kust kait wälja kaswab, mis Jumala ja inimeste meelepäraliseft eluks kulub; puhast rööm on selle õis, õnnistus on selle wili.

Meie soowime r a h u Eesti rahwa kirikus, Ewangeliumi Lutheruse usutunnistuse kirikus. Meie ei põlga ühtegi Niistisu tunnistuse kirekut. Eesti rahwas on kord õppinud iga asja siu peale waatama, ennast siust röömüstama, kui see ka nii lihtlase loore all on, nagu Eesti meesterahwa riided ilaigi läikiwad ehteid tarwitand ei ole. Eesti rahwa waim on nüüd kord õppinud, Wiiblis enefes üti ja ainu oma usutunnistuse hallitast, oma kirikliku elu põhjust leidma. Saaks Eesti rahwas sellest lihtlaseft pinnast wägiwaldseft eht ühegi kääwalise nõuga wälja kistud, siis wõiks kergeft kait usuelu meie rahwa sündames ära nähtida. Selles tuntud ja teatud usutunnistuses on Eesti rahwas kindla meele ja waimustatud sündamega oma kofust Keisri ja riigi wasta täitnud ja saab ka edaspidi täitma. Usutunnistuse wintfutamine wõiks kergeft Eesti rahwa kindlat meelt ka selle kofuse kofuta wintfutada ja nõrgendada, mis meil Keisri ja riigi wasta on. Jumal kinnitagu Eesti rahwa sündant tema kiriklikkus elus ja andtu meile ja hoidtu meile meie k i r i k l i k k u r a h u, täittu rahwa sündant r ö ö m u g a selle kait ande üle, mis meid nii kaugele aitas ja kõige tähtsamaks maa-rahwast suure Weneriigi maarahwaste kettis tegi!

Meie soowime r a h u Eesti rahwakoolis. Kiriklikust pinnast on kait need rahwakoolid wälja kaswanud, mis seda nime tdega teenida tahawad ja digufega tända tohiwad. Walelgu ilmatargad oma kettis palensliku ja usuliku hariduse üle, tunni wäinwad ja usu poole tagasi pöörawad, nagu nemad seda aalou kaitus juba sa-gedaft teinud on. Rahwal ei ole seefuguseft waidlemiseft aega; rahwas tahab oma noore sugu haridust ühel tuntus

ja kindlat joonel edendada, misbu sigib poolharidus rahwa fella, mis niisama tore kui wilets on ja rahwa poegi elistebele ja hukatusse hõbe saadab. Kes usupetust ületõbe rahwakoolist wälja lükata tahab, see ei ole rahwa sõber, see ei taha muud, kui aga oma pooliku teaduse hilpudega rahwa ees läikida. Kes Eesti rahwakoolile uut hariduse joont pärib, see sõdib Eesti rahwa kiriku wastu, sest üli usutunnistus teeb wahet hariduse ja hariduse wahel; muidu on kolt haridus ühesugune, on ülestiline. Argu keegi unustagu, et Eesti rahwalik ja rahwakool itka weel Eesti keele ja Eesti rahwuse kõige kindlamad kantid on. Kõigeist teistest toredast, särast ja kolawast asutustest ja üheudustest tuleb weel ära oodata, mis kasu nad toowad ja kellele nad kasu toowad. Sumal andku rahu meie rahwakoolidele ja rõdnu selle haridusejärje üle, mille peale Sumal Eesti rahwast Ewangeliumi kiriku läbi juba aitanud on!

Meie soowime Eesti rahwale r a h u p o l l u t d d s ja m a j a p i d a m i s e s. Wanemad inimesed mäletawad küll weel, kuidas meie talukohad ja meie maarahwa ast umbes neljakümne tunni wiiekümne aasta eest seiswad. Põllud olivad läbistiftu, piltast, kistast ja kowerast peenrast; mõnel talukohal oli peale sada põllutükki; ühe pere-mehe põllu ots jooksis kaugele metsa, teisel seisis poolest põllust saadit sõstis; wett ei saanud põllu pealt ära, naaber ei lastnud oma põllust kraawi läbi kaewata. Heinamaad olivad läbistiftu, ilma kindla piireteta; enamist igal aastal oli küll heinamaate piirete pärast ja seda küll ei wõinud keegi kindlasti seletada. Talumajad olivad pimedad, ainus walguis tuli läbi uffe augu. Eoomad olivad sagedast nii wiletsad, et neid kowadest sabapidi jalule tõsteti. Maja, majariistade ja sõidundide külges ei olnud sagedast mitte üht naela randa; kolt oli puust tehtud ja oli puupulkatega ja wiisawäädidega kottu pandud. Taluperemeestel ei olnud sagedast mitte kopikat raha. Kust see pidi tulema? Wili lulus oma perele ära, mida sellest eht linna wiidi, seda anti „hea mäduga“, see on määramata kuhjaga „sõbra“ poobi ja saadi selle wastu mõnda lihtlast laupa paha mäduga. Oli lora üts loomake mülla, siis ei saanud talupoeg selle eest diget hinda. Määgitatse, et lora üts mees oma looma kihunikule mülnud ja pärast selle sama looma naha selle sama hinnaga — paskle nahaks — tagasi ostnud. — Kui priidus juba umbes weerand sada aastat möjunud oli, siis hakati mõisa poolest talukohtade maid uueste korraldama. Eitels jägali peenrate laupa, jägali sagedast dige wiletsast, aga see oli itka juba lillumine, oli edendus seisma jäänud elus, ja see mõjus ka omaist kohast. Siis hakati talukohtast raharendi peale andma; ühe pädwateu eest, see on 52 hobusepääwa ja 52 jälapääwa eest päriti eistels 15 eht koguni aga kümme rubla, mis umbes 10 kopikat ja 7 kopikat ühe jälapääwa eest wälja teeb, kui üts hobusepääw lähe jälapääwa wastu arwatud saab. Päruti selle hinnaga kohtast wälja, sagedast piltsema aea peale; taluperemehed ei wõtnud palkumist wastu, nemad ei saanud aru, kust raha tulema pidi. Aegamööda hakati aga sin ja seal ometigi rendi peale wõtma ja õpiti raha saama. Siis hakati talukohtast kruntli panema ja iga koha maa järele teaduslikul põhjusel iga koha renti wälja arwama. Küll oli ast eistels raske, maksis mõisnikkudel palju raha ja taluperemeestel palju higi. Mitmes paiklas pandi uuenduse wastu ja rahwa head „sõbrad“ lihtastiwad omalt poolt; õnnets ei olnud neil „sõbradel“ siis weel seefuguseid lehta, kes iga kordilori meelesegadusest rahwa ette kannud ja awalikku wihawaenu ites lõdjutamisest tarwitunud oleksiwad. Mä lats piltamist edasi. Talukohad saiwad kruntli pandud, ühes paiklas fuurema, teises paiklas wäheama osawusega, igas paiklas aga kohapildajate nähtawaks lastud. Talukohtade rendid saiwad põllutöö teaduse põhjusel wälja arwatud, rentidest saiwad õstuhinnad wälja arwatud, ostmine algas. Mitmes paiklas tõusis mülmise tuhja, kohad saiwad julge wõerastele müldud, oma rahwas kes arglane oli, lats wälja. Sellest tuli palju ahastust ja mõisnikud, kes oma rahwa sõbrad on, ei tee seda niikud enam mitte; nemad ootawad kunni oma rahwa jõud ja julgus kofuwad. Ja need on kosumas. Wanemad mehed wõiwad noorematele seletada, kuidas talurahwa elurord enne oli ja kuidas see niikud on. Talukohade korrade ja joonele seadumise eest on mõisnikud hoolt kannud ja on raha maksnud, ja taluperemehed on kohtade wäljaehitamise juures, pöhdude uue korraldamise juures ja teiste uuenduste juures tööd teinud ja waewa näinud. Niikud on meie taluasiad kindlat joonel ja see joon kofutab Sumala abiga. — Niikud sajab järsku teine tõug rahwa „sõbra“ wdi „rahwamehi“, kes igas kirjaltis tunnistawad, et nemad põllutöö asjust ja taluasiast mitte ühtigi ei tea; aga need kullumata sõbrad wdi „sõbrad“ kihutawad siiski korrade ja joonele seatud talukohade kullutamist nõudma ja päriwad mülmise fundumist, mis muud teha ei wõiks, kui täniheid taluperemehi kullafondade laupa hulkuma saata. Igapoolise kulguga ja waewaga on meie taluelu kindla joone peale nihkunud, niikud on taluelule r a h u taawis, et kullwatud seeme ida-

neda, kofuda ja lät wiija lenda wõiks. Seda r a h u soowime meie meie kalli kodumaa põllutööle ja majapidamistele, ja soowime talurahwale kindlat meelt ja terawat mõistust, kes ennast tülitihtutajatest elitada ja wiitsutada ja oma elurõdnu lammata ja häwitada ei lase!

Meie soowime Eesti rahwale r a h u, r d d m u ja lahket meelt s e l l i k k u s e l u s. Sumala lät soigutagu ja lammatagu lora neid tüliti, mida seaduslikku korrallise elu wihlajad sugude ja seifuste wahel lõdjutawad, mis niikud aga juba Eesti rahwa enese kestis nii kardetawal ja pahandawal kombel üles leetanud on!

Meie soowime r a h u ja r d d m u Eesti rahwa kodu-elus. Seeranis soowime meie, et Eesti rahwa neid ja nooritud koduelu ehtels jädawad ja ennast mitte sopsa ja kareda poliitika wainu peale wõdada ei lase, kuidas sellest mõned, omaist sugust ja õrnast neimeelest wõerdunud „rahwanaesed“ nõuu annawad ja kihutawad. Raesterahwas wallitseb oma puhtusega, pehmusega ja lahusega. Päial maailma wainul kullitawad need omadused tema läest ära ja wõltsu ei saaks tema seal ometigi, waid saaks pörmu sisse tallatud. Sumal hoidku meie õrnat ja pehmemat sugu selle õnnetu eest!

Meie soowime Eesti rahwale r a h u s e a d u s l i k k u s e l u s. Kuidas meie juba enne seletanud oleme, ei ole küll ilmalikud seadused igawese aea peale tehtud ega tohi omale igawest elu pärida; seadused peawad aeg-aegalt uuendatud ja täiendatud saama; aga ühest joonest teise karata, seda ei tohi seadused mitte. Iga maa ja rahwa aaloulitust elutäigust on selle maa ja rahwa ifealilised elutarwitused wälja lastanud. Reid elutarwitust on osawad seaduseandjad kindlas kujus oma töd juhtnõõrits wõtnud, on neid seaduse raamatus kottu pannud ja maa ja rahwa elutorra edeandamisest tarwitunud. See on seaduseandmise looduslik lora. On seefugused looduslikud seadused maad ja rahwast seaduslikkust, korrallises majapidamises ja seltstikkus elus nii kaugele kiinitanud ja edendanud, et rahwa kofuwast elutorrast uued elutarwitused wälja lastawad, siis tuleb nende uute elutarwituste kofuta uust seadust teha ja wana seaduse lannu peale pookida, nenda ei uust ja wana ühest rihsewast ja wiisatandwast puust kottu lastawad. Seefuguse seaduse puu all wõib rahwas rahuga elada ja wõib ennast seefuguse puu wiisast toita. Kes aga järskut seaduse joone muutmist pärib, kes midagi maa ja rahwa elulannu külge pookida tahab, mis selle maa ja rahwa enese aaloulitust elutarwituse kohaline ei ole, see ei armasta jo mitte seda maad ja rahwast ega püüa neid kofutada, waid püüab neid lõhtuda ja häwitada ja midagi wõerast nende asemele istutada. — Ka meie kodumaal on juba kofutawast seadusest mõni uust elutarwitus wälja lastanud, mis omale seaduslikku eludigust pärib. Selle eest peab hoolt kantud saama ja selle eest saab hoolt kantud, aga ei mitte tuisulaste kombel, kes wana ländu maha murda püüawad, waid targa aidniku kombel, kes uut wana tugewa ja terwe lannu külge poogib, ja kui wana länd enam elujouline ei ole, siis ometigi noort puud maa ja rahwa enese pinna peale, rahwa enese ihu ja were sisse istutab. Kes teist wiisi uust seadust nõuab, see on maa ja rahwa waenlane ja lõhtuja. Paraku on meie kodumaal seefugust lõhtujaid wiimafel aastal wäga palju olnud, kes seda häwitada püüawad, mis meie aaloulitust elutäigust sigis ja meie lihaks ja wereks sai, kes meie seda patuwad, mida wõerad elutarwitused sigitawad, mis mitte meie liha ja veri ei ole, mis siis ka surma haigust meie maa ja rahwa teha sisse kannaks. Sumal hoidku meie kallist kodumaad edaspidi seefuguste lõhtujate eest! Sumal kaitsegu meie kodumaa kallist ihutikku ja waimlikku omandust! — R a h u, r d d m u ja d n n i s t u s t u e l s a a s t a l s!

Omalt maalt.

Tallinnast. Einnapea asemil, Baron Maydell on selles ametis Ministri poolest kiinitatud.

„Wirulase“ fönumite järele olla ümberwõidmine Kullamaa kihelkondas alganud. Martna kihelkondas olla ennast Ohlla ja Suur-Eähtre wälja koolmeistred ümber wõida lastud. — „Heimatli“ fönumite järele olla ennast Tallinnas ja ümberlendu üts „seits“ kogumas, kes ümberwõidmist oma ifealilise hoolle alla wõtta tahja. — Kurwad fönumid uuest aastaks.

— Mõõdaläinud aasta eimefel kuudel oli Balti raudente sissetulemine wähem, kui aastal enne seda, tõusis aga siis, nimelt Talwetuul, kõrgemaks, kus 522,889 rubla sisse tuli, 60,000 rubla rohkem, kui aastal enne seda. Jõulukuu 1. pädwani oli 3,868,296 rubla sisse tulund, 17,330 rubla rohkem, kui aastal enne seda.

— Feldi trükkimaja Wiljandis kuulutab, et tema „Satalat“ wiie aasta peale rentinud on ja oma kulu peale wälja andma saab; ka uue toimetaja eest olla juba hoolt kantud. Herr Feld kuulutab, et „Satala“ edaspidi

mitte nende lehtede radast tallama ei saa, kes rahwale kõikugust kallit asju sülega anda tõutawad, mida neil anda ei olegi. Sellest nõuust ja ettemõtmisest soowime meie herra Feldile head õnne. Rahwa meelesegajaid ja nutra meele sigitajaid jädab jo itka weel ülestiga üle. Meie arwates ei ole see nõuu mitte üksi diglane, waid see on ka tark. Tühja lootuste äratamisega wõib üts leht eht ühe aasta eht kaks, omale hulga lugejaid koguda, aga kui lugejad nõewad, et nemad petetud on, et tõutustest ühtigi tõeks ei lähe, kui mõni kergensuline eht koguni kahju saanud ja õnnetuise sisse saadetud on, siis jädastse petis leht ometigi maha. Juba kofutawad rahwa kestist mitmed hädled Satalaste tembutamise wastu. Uute tühja lootuste luuletamisega wõiwad nemad eht weel paar aastat mõnda nõdremat wenda petta, siis ei usalda neid aga wist enam keegi. Põõripääw on ligi.

— Üts „Ritamaa mees“, wõib olla keegi „Riiski Westniku“ laastööline, kufub „Walguise“ Eesti aalehta „aru andma omaist majapidamisest“. Meie wastu on tema nii armuline, et meid nende aru anda latsab, kelle päralt“ meie olla, sest meie „ots“ ei olla mitte nende „ots“. — „Ritamaa mehe“ on digus. Tema sarnastse „päralt“ meie ei ole ja tema sarnastse ees meie „aru tegema“ ei lähe, ja tema sarnastse „otsa“ meie ei soowi. Mõs tema sarnastse kohaline ots on, seda wõiwad nemad leida Matt. 27. 5.

Baltistift. Rõõmsad Jõulupühad on sin lähe noore mehele õnnetumat surma toonud. Dõsel päralt wiimast püha olivad pagar Eide sellid Jüri Wißmann ja Peter Steinfeld Wasalemmast, hilja kofu tulnud ja kütetud asju kinni pannud, wist diete järele waatamata, kas siite tuli juba täieste wälja õhtanud oli. Teisel homikul leiti mõlemad langes wingus uimastanud olema. Üts nendest ei toibunud enam, waid suri selsamal pädwal; teine toibus küll natuke, aga kõigest arstlikust abist hoolima, heitis ka tema kolmandemal pädwal hinge. — Sumal kiinitagu nende omastseid!

Tartust. Kuidas juba ette kirjutatud, jõudis Keiserlik Kõrgus Suurwõrft W l a d i m i r A l e k s a n d r o w i t s h selle kuu 26. pädwal, homikul kell 1/2 11 Tartu waltshalli, kus Tartu tuletõrjujad teda kolawa rõõmuhoiskamisega teretastiwad. Teretamisest olivad tulnud: Tartu Einnapea fuurtkooli Kektor, Vandrath Baron Nolden, Kammerherra Baron Stael-Holstein Uulast, Politseimeister, Sillakohtu herra von Staden ja teised ülemad, kes teda kaunistatud waltshalli saali saatistwad, kus Keiserlik Kõrgusele laud laetud oli. Kaasa olivad tulnud: Saksamaa Keisri Kindral-Adjutant von Werder, Kindral-Eitnant Graf Sievers, Adjutantid Graf Stadelberg ja Wõrft Obolenski, ja Wõrft Barjatinski. Pärast föõma istus Keiserlik Kõrgus saali, tema kõrwa Kindral-Adjutant von Werder, teised kõrged herrad teiste saanide sisse ja sõitistwad, mitme saea rõõmuhoiskamise saatusel, Riia maanteed mööda edasi. — Kell 5 päralt lõunat jõudis Suurwõrft oma saatjatega Sangaste mõisa, kus mõisaherra, Graf Berg, teda ulse ees wastu wõttis. Mõisa õue, rohuid ja park olivad rõõmutuledega walgustatud. Kell 6 oli lõune laud Einnimaa roogadega laetud. Pärast lõunat waatas kõrge wõeras uhke Sangaste shlossi läbi ja tunnistas oma rõõmu selle üle, et kolt kodumaa meistritest ehitatud ja tehtud on. Teisel homikul kell 7 sõitis Suurwõrft oma saatjatega otsekohe Wolmarshofi jahi majasse; Graf Berg saatis neid rasja Teistide jaamast saadit. — Jaht on wäga rohket saali annud. Juba eimefel pädwal saiwad 14 pödra ja lats meistlitse (Rehe) lastud. Suurwõrft lastis lora koguni kaks pödra korraga, kummagi rauaga ühe. — Jõulukuu 30. pädwal sõitis kõrge wõeras jälle Tartust läbi; 7 pödra ja 3 meistlitse weeti järele. Rahwa rõõm oli niisama elaw kui enne.

— Sadulsepa meister Tenz'i mõrtjutas, teda selsamal dõl, kus tema oma kolebat tegu teinud oli, tema korteris kinni wõeti, on oma süüd tunnistanud. See on üts noor 19 aastat wana sadulsepa sell, Gustaw Matfim, Wastse-Antsmõisa wallast. Tema riided olivad mitmes paiklas werised, oma parema käewarre oli tema puhtaks pestud, kuna teine pesemata oli, ja ka nuga, murtud otjaga sai leitud ja selle küljes weike were märk, et küll nuga pestud oli. Nende tähtede wastu ei suutnud tema ennast wabandada, waid tunnistas. Meister Tenz'i terwis on parane-mas.

Parulast kirjutatse meie: „Palun mitte pahaks panna, et mina kui liht talumees olen seda julgust wõtnud, Teile omalt poolt midagist teatustada, aga ei wõinud parata, sest tõele pean tunnistust andma. Karula mõisa ja walla Eeieru koolilastele sai tänawu jälle jõulupuu walmistatud ja on seal wäga tähele panna, kuidas auustatud mõisaherra ja praua armastus ülihuur meie koolide wastu on. Jõulupuu oli mõisawanemate poolt tehtud ja wäga ilufaste mitmetfugu kalli mainuse asjadega ehitatud. Hakatufel pidas mõisa koolmeister ülestõbe laulu ja palwe ja mõisa kooli lapsed laulistwad mitmehealtseid ilufaid laulusi; Eeieru koolilapsed lugesiwad peast Seefuse sündimisest, lugemistest ja

lausufalmidest mõisawanematele wäga lõbusaste ette, mille üle kõik pealtkuuljad, ka rahwas keda rohkesti kottu tulnud, ennaft röömustasid. Kuuekümmend lapsed saidwad kingitused, nende suurest röömust, mõisaherra ja praua poolt antud, selle peale astus Veieru koolmeister üles ja tänas kinkijaid laste nimel, kõige nende tädimata waewa ja hooletandmise eest, mis juba nii kaua aega kestnud ja praegugi ilmunud, ja palus neid, seda ka weel edaspidi meile koolidele ja lastele osaks saada lasta, sest muidu mõistiwad nemad laskuda ja mitmet wiletsust tunda. Ka soovis kõneleja neile ja kõige nende perekonnale jõuluts taewalikku röömu. Umbes seitsmeal mõeldul kõneles ka mõisa koolmeister. Viimaks anti lastele luba, jõulupuu pealt asju ja ehteid maha võtta, mis ka usinaste toimetatud sai.

Tänu olgu niisuguse mõisawanematele, kes oma kooli ja rahwast nenda wõimata armastuse kätte peal edasi kannawad.

Walgaft. Jõulu-kaupdäwa õhtal on üks etteawaatamata filmapilt Walga linnas üliturba õnnetuft sigitanud. Kaupluse sell S. oli oma sõbra P. oma juure palunud, tahtis temaga ja oma pruudiga wälja sõita. Pruut oli sõbrad ästi jätunud ja teise kamri läinud, kui järsku rewolwori paut läbi maja kostis; tagasi astudes leidis tema oma pelgimehe kui tarretanud, rewolwer käes, püsti seismas, P. oli oma were sees põrandal maas. S. oli rewolwori tupest wõtnud, süüja olema arwanud ja mängides üles tõmmanud ja maha lastanud. Üks padron oli aga ometigi sees, pautus lahki ja kuul lendas läbi sõbra pea, kes ennaft ümber pööratud ja midagi waatamas oli. „S., mis Sina teed?“ oli noor mees weel hüüdnud, maha langenud ja 9 tunni pärast hinge heitnud. S. on ehmatusest segameeliseks jäänud. — Üks õnnetu filmapilt on kolm noort inimest korraga õnnetuks teinud. Seesugust õnnetuft on nii sagebalt juttunud, et wäga soovida oleks, igailks arwaks iga tuleriista laetud olema, kui teda kätte wõtab. Ka ei peaks keegi tuleriistaga mängima, ka siis mitte, kui riist ka tõeste tühi on. Seda tehku igailks omale südameunnistuse asjaks.

Liitawist. Joulukuu 27. päawal oli Tittini kauplusest üks noor õppija Riigibanki saadetud, sealt 14,166 rubla wälja wõtma ja koju tooma. Kui tema paari tunni pärast weel tagasi ei olnud, siis saadeti teine noor mees tema järel ja saadi kuulda, et tema raha wälja wõtnud ja sellega ära läinud oli. Nüüd on see noor mees Liitawimaal kinni wõetud, aga tema juures ei ole rohkem leitud, kui 100 rubla. Raha olla tema tules ära kantanud ja sellepärast ka tulemata jäänud, kuida ütleb. — See paha tegu on ka weel üht õnnetuft sigitanud. Politsei-ohwitser Mey oli maale sõitnud, noort pahategijat otsima, oli aga tee peal saanud nii õnnetuks wälja kuttunud, et paigal suri. Mey on suure perekonna järel jätunud ja lastest on kõige wanem wast jõuluts oma Gümnaasiumi lõpe-eksami ära teinud.

Peterburgist. Majestätid Keiser ja Keisri-Proua, Keiserlik Kõrgus Suurwõrste Anuäärjapärija Nikolai Aleksandrowitsch ja teised Kõigekõrgema perekonna liiket on Joulukuu 31. päawal Gatschinaft Peterburgi tulnud ja Antshkowi-palees talweforteriisse asunud.

— Kõigekõrgema kätse peale selle kuu 1. päawal, on Keiserlik Kõrgus Suurwõrste Mihhail Nikolajewitsch ühe aasta peale Riiksrathi Präfidentiks kinnitatud. — Peale selle on Riiksrathi ülitute jätuste Präfidentideks, põhjus seadust mõõda poole aasta peale, kinnitatud: Seaduse-andmise ja ülespanemise departementis Riigisekretär Wirtl. Geheimrath Baron Nikolai, kohtuasjade ja kirikliku asjade departementis Wirtl. Geheimrath Stojanowski; riigimajapidamise ja raha asjade departementis Kindral-Adjutant Graf Baranow.

— Peterburgi Einnapealik Kindral Gresser on enne jõulut kõik Politsei ametnikud oma juure kutsunud ja neile kõwa käsku annud, et nemad linnalaste käest jõulu kingitust ega teisi andeid wasta ei wõtaks.

— Suur protsess sõawäe moona ülemate wasta, sai teisel jõulupühäl jälle ette wõetud ja kohtu kuulamisest lõpetatud.

— Tee Peterburgi ja Kronstadt wahel on juba kindel, ei ole aga weel ära märgitud.

Wjelojerskist. Jõulu esimesel pühäl põles Borossini wiinawabrik kõige wälja tagawaraga ja walmis wiinaga maha.

Moskwaft. 31. Joulukuu päawal. Dmitrowski maatondas on Wjeltowi kalewiwabrik ära põlenud ja 19 töölist surma, 5 töölist haawatud saanud.

Wõeralt maalt.

Saksamaalt. Wärsi Bismarki wanem poeg, Graf Herbert Bismark on Peterburgi, Saksamaa Saadiku abiks saadetud. Sellest arutakse, kui suure hoolega Saksamaa walitsus Wenetligi sõbrusest nüüd ja edaspidi

finni hoida tahab. — Preussi Maapäaw on Näärikuu 8. päawal (Joulukuu 28. päawal) jälle kottu tulnud. Kesk-partei — Katholiigi kiriklased — ei näi Riigi-walitsuse järelandmisest ega Kronprinzi wõeruskäigust Paapsti juures, ühtigi hoolima, waid tahab oma wana laulu Katholiigi kiriku rufumiseft, ifka edasi laulda. — Eduard Laskeft surm on kõigil Saksamaal suurt turwastust sigitanud. Laskeft on kaua aega Riigipäawa tähtsam liige, Rahwans-wabaft erakonnast, olnud. Raha aega oli tema Wärsi Bismarki tugi, lahkus aga wiimaks temast, omaft erakonnast ja kõigest Parlamenti elust. Nüüd olnud temal nõuu, esimehe laewaga Euroopasse tagasi tulla ja uueste politika elust osa wõtta. Laskeft oli Juut, wõttis aga kõige jõuga ja kõige auuga Saksamaa seespõidest ja wäljaspidisest elust osa. Tema on ligi 55 aastat wanaks saanud ja rikka rahakaupleja Seligmann'i lõunelt koju sõites, Seligmann'i tõldas ära surnud.

Prantsusmaalt. Prantslaste wõit Tongkingis, Sontay linna sissewõtmise, on kodumaal ülemata hõistamist sigitanud. Pealikud ja soldatid paluwad, et neid Tongkingi saadetaks. Selle kuu 11. päawal on sõdaaw „Vinh-Song“ Tongkingi teele läinud, Kindral Willot'i, mõned teised Kindralid ja pealikud ja nende alamad kaasa wõtnud. Laewa peal oli kõik ülemata waimustuses. See laew läheb esiteks Alshiri, wõtab seal weel wäge ja hobuseid kaasa ja peab Näärikuu 22. päawal Tongkingi jõudma. Juba käwad jutud, et ka Wat-Ninhe linn sisse wõetud olla, aga need ei teeni suuremat usaldust. Prantslastel olla leidnud, et Sontay kaitsejate kestis ka korrallised Khiina sõamehed oliwad ja tahawad nüüd ka sõda kulu tasumist pärida. Kui seda neile mitte ei lubata, siis ähwardawad nemad weel ühe linna eht maakonna pandits wõtta. Inglismaa lepitaja ametist taheta nüüd Prantsusmaal muidugi enam ühtigi teada. Khiina Saadik, Marti Tseng oli kinnitanud, et Khiina poolt sõda lahki läheks niipea kui Prantslastel Sontay eht Wat-Ninhe peale tungitawad. Nüüd on tema Inglismaale läinud ja ütleb et tema kodumaalt weel sõnumit saanud ei ole. Sellest arwawad Prantslastel, et Khiinlastel tõsiselt wastapane misest julgust puudub. Selles wõib ka oma jägu tätt olla, sest tühjas kiitmisest ja ähwardamisest on Khiinlastel ifka meistrid olnud. Wahingi hatatusel katsuwad Khiina sõamehed waenlast hirmsa lendawa madude kujukudega ja kifaga kottitada, joofsewad aga ära, kui waenlane ei pelgu. — Senati poolest on Pariisi Egiptistopi palk jälle 45,000 franti peale tõstetud, mida Parlament 15,000 franti peale alandanud oli.

Inglismaalt. Walitsusel olla ometigi nõuu 12,000 meest Sudanisse saata.

Spaaniast. Jälle tulewad sõnumid, et Spaanias mäs-samist karta on, mida wabariiklased sõawäe ja rahwa kes- kis Kuninga wasta teha tahta. Tarragonas Kataloonia maal on sõdariiistade ja teiste sõdawatituste kogust leitud. Kõige suurem liikumine on põhjapoolisel piirel, kus eht jälle Prantslaste käed ja raha tugemad on.

Itaaliast. Kuninga Victor Emanueli surmapäawa mälestustest on umbes 12,000 pilgerit Rooma tulnud. Kuninglik perekond oli Pantheonis, Victor Emanueli haua palwet tegemas. Sel aal tuli üks umbes 25,000 hinge suur rong lippudega, Senatoride juhatusel kirikusse, kätse auu andes Kuninga hauast mõõda ja pani jenna auupär-gast maha.

Türgimaalt. Mahdi mäs-samise pärast Sudanis, ei tea Türgi walitsus ega teised tarklased ifegi, mis nemad tegema peawad. Saadetakse sealt wäge Mahdi wasta ja see wägi saab lõõdud, ku da wäga karta on, siis kaub Sultani tähtsus Aasia ja Aafrika Mohammedanlaste silma ees. Waimulikest ringfondadest olla salasaadikuid kõige Mohammedanlaste juure, ka Ida-Indiasse saadetud, kes Kõit-Islamiitlaste eht Mohammedanlaste ufusda kõige Ristirahwa wasta üles kihutama peawad. Saadikutest olla kõige agaramad ja osawamad mehed wälja walitud.

Egiptuseft. Sudani asjad kipuwad wäga kirjuts minema. Kheidiwe kinnitab, et tema Tärklaste wahale toppimist ei talli, waid ifki wägiwalla eest taganeda ja anuäärjelt maha astuda tahab. Baker Pasha ja teised Kindralid on käsku saanud, Khartumis juurtükid kinni naelutada, püstitrohtu wette wifata, teistest lõunepoolistest paikadest sõawäge kaasa wõtta ja Suakimis koguda. Kõit lõunepooline Sudan jäägu Mahdi hoolde, kui Inglastel ife appi ei tule. Egiptuses ei wõi rohkem sõawäge kottu saada, kui 15,000 meest ja see pihutäiete ei ulata kaugele. Muidugi on karta, et siis Mahdi neid ka Suakimis rohule ei jätta, waid Egiptuse poole ja sealt edasi mõõda Aafrika põhjapoolist randa woolab. See wõiks kõige Euroopa riikide mõjudust Aafrikas häwitada ja sellepärast on arwata et wiimaks ometigi Inglismaa, wõib ka olla Prantsusmaa, Itaalia ja Spaania riigid oma wäge Mahdi wasta saat-ma peawad.

Peterburgist. 2. Näärikuu päawal saidwad esimehes seespõidest 5 protsi. wõidu-laenu billettideft järgmisest wõidud tõm-matud:

Peawõidud:

Serie.	Nr.	Wõit.	Serie.	Nr.	Wõit.
5303	23	200000	2599	15	1000
11217	6	75000	2836	45	1000
8149	35	40000	4079	50	1000
962	34	25000	4778	48	1000
12609	44	10000	5429	24	1000
18296	37	10000	6932	42	1000
19384	27	10000	7893	5	1000
8841	5	8000	10290	43	1000
10173	22	8000	11616	9	1000
15172	21	8000	11772	27	1000
17856	22	8000	12276	22	1000
19064	28	8000	12317	24	1000
2673	28	5000	12885	21	1000
8651	35	5000	15261	40	1000
10789	18	5000	16428	16	1000
13259	11	5000	16894	3	1000
14704	4	5000	17520	8	1000
15628	7	5000	18352	40	1000
17594	33	5000	19443	16	1000
19463	6	5000	19953	48	1000

Wõidud 500 rubla suurel:

Serie. D.	Serie. D.	Serie. D.	Serie. D.	Serie. D.
133 9	4262 3	7710 34	11303 38	15250 32
442 45	4322 9	7928 6	11320 43	15481 15
471 14	4422 24	7980 17	11336 3	15526 44
481 23	4529 28	8065 19	11367 1	15550 29
563 13	4539 43	8128 45	11525 22	15586 1
605 26	4654 15	8136 8	11818 3	15619 10
731 38	4774 3	8232 36	11849 14	15639 49
853 27	4941 9	8252 39	12079 30	15866 44
860 27	4961 47	8256 40	12094 32	15950 10
905 21	4995 5	8270 23	12282 13	15978 41
977 4	5022 17	8365 23	12284 16	16107 40
1085 44	5057 33	8420 49	12402 6	16122 3
1166 47	5088 39	8448 20	12466 50	16399 14
1189 34	5093 44	8590 37	12483 31	16424 49
1372 25	5192 29	8759 49	12633 27	16445 23
1390 35	5232 11	8768 10	12648 43	16523 26
1416 23	5317 44	8908 33	12727 35	16612 17
1577 4	5321 10	8960 38	12809 35	16669 20
1736 38	5532 18	9048 38	13005 5	16749 2
2145 28	5613 30	9060 7	13035 50	16818 50
2212 33	5658 34	9061 8	13177 47	16935 40
2302 39	5667 41	9135 19	13207 10	17021 14
2337 15	5679 28	9136 40	13217 43	17186 1
2585 4	5878 31	9246 28	13223 34	17236 18
2608 24	5968 48	9276 22	13235 42	17271 41
2736 15	5998 8	9302 19	13272 48	17483 17
2858 19	6010 22	9333 1	13424 35	17486 24
2948 5	6058 40	9464 8	13478 21	17541 35
2969 37	6108 46	9470 16	13580 29	17647 33
3044 37	6256 6	9493 28	13622 22	17667 46
3110 16	6269 5	9541 9	13779 8	17740 21
3136 19	6277 9	9558 36	13882 37	17787 35
3257 30	6352 26	9602 49	14003 15	17804 26
3258 17	6390 50	9650 1	14063 28	17862 31
3276 14	6454 46	9652 41	14136 2	17961 47
3300 24	6472 1	9702 34	14162 50	18003 43
3605 44	6488 9	9893 26	14216 21	18164 18
3637 20	6511 40	9893 46	14228 45	18222 48
3654 44	6558 16	9994 12	14333 50	18399 3
3665 32	6623 27	9997 37	14362 50	18525 9
3669 18	6788 19	10129 31	14363 11	18621 16
3693 32	6792 50	10384 37	14378 48	18760 40
3767 50	6859 35	10389 41	14420 16	18796 11
3773 39	6998 29	10510 13	14435 7	18806 34
3825 48	7275 28	10537 2	14442 17	18909 10
3864 11	7283 30	10687 38	14515 44	19159 50
3926 13	7301 50	10781 7	14560 40	19217 41
3991 47	7305 22	10783 18	14611 27	19280 23
4035 41	7546 47	10949 5	14956 29	19548 42
4053 30	7610 13	11237 3	14966 18	19590 28
4089 16	7640 25	11295 9	15025 29	19593 19
4177 25	7646 28	11298 47	15207 37	19642 2

Surmatud saidwad järgmisest Numreid:

288 479	536 674	728 1184	1337 1426	2214 2708	3115
3138 3708	3714 3729	3761 3806	3925 4476	4938 5132	
5416 6096	6625 6672	6986 7756	8458 8489	8762 8912	
9094 9972	10297 10407	10624 10639	10909 11062		
11258 11454	11634 11786	11826 12298	12446 12525		
12702 12870	13389 13491	14284 14681	16001 16133		
16271 16374	16599 16708	17049 17073	17089 17360		
17841 17962	18043 18061	18123 18228	18257 18665		
18742 18844 ja 19681.					

Jutuleht.

Saige.

(Arsti jutustus.)

Wene teeleft G. Soossein.

VI.

Waimu elu ärasalgaja (materialist) ei olnud mina mitte, ei, oma arwamist ega seespõidist sundmust mõõda, nagu mitmed minu ametiwennad, kes, ühtepuhtu inimese ihuga ümberkäies harinewad, inimeses ühes ainult liha nägema ja ei pane mitte tähele, waid mõned pealegi põ-gawad kotti seda, mis waimu oletat meie sees tõendab, teise ilma olust, misest mingisugune arsti riist jägu ei saa. Mina olen õpetaja poeg, olin kindlas riisist usu waimus kaswatatud ja jään ka ifka usklikuks. Kui mulle

tsõmised ette tulivad, mis kaksipidi mõtet arastawad, siis arwast minna itta sel wiisil: mitte midagi ei wõi arastata ja waleks ajada üksnes sel põhjusel, et meie juht sellest mitte aru ei saa. Meie wanad isad on ka palju arastalanud ja waleks ajanud sellest, mis nõiud meile kõiidele näitab arusaadam ja selge olema. Kes wastutab selle eest, et meie järeltulijad mitte paljust sellest aru ei saa, mis meil nõiud weel aru saamata on ja mida meie walmis oleme ära salgama?

Aga kui mõni asi, wõi olla, kalgil korda ei lähe inimesel ära arwata ja ära seletada, siiski on ta sellega tarwis rahul olla! See tähendab siis, et inimene on nenda loodud, et see tema arusaamise ringist väljas on! Aga see seisupait waigistab mind üksnes seda aja mõdda, mis usu ringis lätte saamata oli, seda enam, et tema meeleharim kõrgus, mis täiesti lätte saadam on, mind juba aegsaste oli alandusele sundinud. Ometigi aga ei maksnud aga see seisupait mitte nende eesimõtte ja selle ebausku kohta, mis liht rahwa seas walitsewad, aga mis teaduses õhtigi tuge enesele ei leia. Siin tõukasin minna kõi teaduse põhjal ära ja arwastin kõi rumaluse wiisaks — muud midagi. Siin ei tulnud mulle midagi mõistatuse farnalisi saladusi ette. Kas mul õigus oli — on teine küsimine, aga nenda mina südamest mõtlefin ja olin julge, et minule mitte koguni seda ette ei tule, mis nelle kabele naesele ette tuleb, kes seda juba on uskunud wõimaliku olema, mida mina koguni mitte ei usu.

Õd jõudis lätte ja mina lätfin oma naesterahwade juure. Tee peal, nende tua juure minnes, sain mina nii rahutumat, ilma et selle põhjuse üle selget aru sain;

mõeldakainud õõl mina farnast ei tunnud mitte. Just nagu misli ast oleks mulle ütelnud: ei ole tarwis minna fenna, et midagi paha ei sünniks.

Mõlemad naesed olivad ühe loos nagu ennegi. „Juba tuul hakkab hulsuma. Nõnda on itta enne seda, kui tema tuleb!“ ütles haige rahutumat. Tuul hakkas tõeste huluma. Mina seletasin neile, et nenda on enamist itta keldõõl.

„Aga juba ta kaabibki ka!“ ütles haige lastwawa lastitusega.

Sel korral kaapis selgemini, kui enne. „See on wiis loer!“ ütlesin mina, ehtl mina küll ise seda tõeks ei pidanud, et see nimelt just loer oleks olnud. „Meil ei olegi loera!“ ütles haige.

„Tema kaabib, tuppä tükib. Di, kuulete, kuidas wasta akant koputab! Jõand Seefus!“

Alma ruut helises, just nagu keegi oleks teda kätt löönud, aga minul hakkas wasta minu tahmist kätma warin mõdda kaha kätma.

„Di, oi, tuleb! nääd kus!“ karjutiwad mõlemad naesed korraga.

Mina waatafin uffe poole ja ei näinud midagi, kui uffe ja riitult tema üle, mis peal maja sõõgi ja joogi riistad olivad. Korraga näitas muul, nagu oleks tua: kõi sinaka suitsuga ehtl ennem weel auruga saanud kae: tud, nagu saunas on. Mina tundfin, et minul kulla peal sooned paisutiwad, weri tungis pähe. Minul oli õht sõnagi raske ütelda, nagu oleks mingi asi mind arastega: nud, pigistas kõi kinni, keelas waewalt hingata. Soldati naene seisis itta ahju juures ja tegi sobistes palwet, õnnetu

haige ringutas lät ja wehles wasta ksendates: „oi! tuleb! minu peale tahab lamada. Hakkab mind rufuma!“ Suure waewaga wõtsin mina kõige oma liikmete jõudu, kõi, et temale appi karata. Tema juba kullus selili põrandale maha ja oigas, sõnedates: „lamas! rufub! rufub! peasta! Jõand Seefus!“ Kui mina tema juure lätfin ja tema lätst kinni wõtsin — imeist nähtawus: mina tundfin kangeit furnu lehtu. See on une farnane nägemine, — tõendafin mina iseneses — see on tähi, see on jõe rumala rahwa ebaus! Kas mina ei jõua enefe üle walitseda? Aga kõigest püüdmisist hoolimata, tuli minu üle niisugune hirm, mis mingisuguste sõna: dega ei wõi wälja ütelda. . . . Mina tundfin, et weel üks minut ja siis olen mina selle hirmu kiusatuse sees ja hakkas nägema seda, mis nemad näewad. . . . Aga seal laulis kõi. Haige, teda mina weel lätst kinni hoidfin, ajas ennast ülesse ja ütles:

„Läheb ära! kadunud! Oh herra, kui teie oleks näinud, misugune kõi tema on, kuidas ta teie peale sõdant täis sai, kui teie teda minu juurest aratõukasite! Kuidas tema teie poole rufkat näitas.“

(Jääd poolsti.)

Kirikuteadused.

Juani kirikus: 8. Januaril teeb pastor Nismuth enne lõunat jutlust ja wõtab lauarahwast. Pärast lõunat peab pastor Grohmann lastele jumalateenistust.

Reede, 13. Januaril kellu 5. peab pastor Grohmann piibeltundi. Kaarle kiriku õpetaja teeb jutlust 6-mal ja 8-mal Reeri kuu p. Kolme tüniga pääwal on laululehti Mõistoni heaks. Pühha-waimu-kirikus teeb pastor Bergwitz 6-mal ja 8-mal Reeri kuu p. jutlust.

Teadaandmised.

Tellimised

meie lehe

„Tallinna Sõber“

peale saamad kõiis kõiades, mis selle numbri efines hatatuses nimetud on ja mis iseäranis teadaandmistes kuulatud saamad, niifamati ka Lindfors'i pärijate trükimajas Tallinnas wastawõetud; peale selle on suurem jägu kirikõpetajatest maal lahtelt lubanud tellimist wastawõtta ja toimetada.

Tellimise hind on 1884 aasta peal:

postiga ehk kodu kätte saadetud aastas	3 rubla — kop.,
poolaastas	1 „ 70 „
Tallinnas iseäretuuna	2 „ 40 „
poolaastas	1 „ 40 „

Nende meie auustatud lugijatele kes oma lehte ise äratuuna soowiwad, anname meie selle läbi teada, et herra pagarimeister Wiedmann Tallinnas Kullaseppa uulitsas omas majas, lehte kateandmist sõbralikult oma peale on wõtnud, kus neid äratuuna wõib.

„Tallinna Sõber“, wäljaandja Lindfors'i pärijad Tallinnas, Laia uulitsas Nr. 48 (63).

Tallinna linna-ameti poolt saab selleläbi teada antud, et linna-bank linna-wolinikude otsust mõdda oma tegewuse

31. Joulukuu pääwal 1883 seisma jätab.

Kõik banki tegewusesse puutuwad arasteletused saamad linna-ameti ülewaatamise all ühest banki direktorist ja kahe linna-wolinikust olewa kommissioni läbi endises banki majas korralatud.

Kõik banki pandud rahad ja nende intressid saamad määratud aea joofu mõdda puh: taste wäljamaksetud ja kõi wetsleib ning laenuid ka nõndasama tagasi päritud.

Tallinnas, linna-ameti, 31. Joulukuu p. 1883.

Sinnaapealik: W. Greiffenhagen.
Sinnafekretär: D. Bencke.

Tallinna bank-kontor G. Scheel

annab selleläbi teada, et ta oma tegewus 2. Januaril 1884 seiamalse Tallinna linna-banki korteris algama saab.

Alguspäralised Singer-õmblusmaschinad

saiwad suures maailma-wäljandituses

Amsterdami linnas

kõige efinest ja kõrgemat hinda,

auu-tunnistus.

Nagu igal suurel wäljanditustel Pariisi, Wiini ja Philadelphia linnas, kus alguspäralised Singer-õmblus: maschinelele itta kõige kõrgemat kiitust jägati, nõnda sai ka Amsterdami linna näitusel nende headust kõige kõrgema auu-hinna jägamisega awaldatud.

G. Meidlinger, Tallinnas, Pitka-uulitsas Nr. 57/188.
Marwas, Burg-uulitsas, Nernst'i majas.
Nakweres, Pitka-uulitsas Nr. 16.

Tallinna linna-kõhus kuulatab selleläbi üleüldijets teadufets ja järel: tegemijets, et linna-aadifute-kogodus omas istumises 7. Detsembril-kuu päawal 1883 aastal allseiswat, linna elanikudest täidetawat seadmist peldifute puhastamise üle on wälja annud: (kuulutat tubermangu seitungi Nr. 142, 31. Detsembrist 1883).

§ 1. Peldifute puhastamist tuleb haifuta pneumatifa-süsteemi järele toimetada. Tähe d u s. Nendesse majaomanikudesse, selle peldifud praeguse kanali-süsteemi läbi puhastatud saamad ehk hiljemine uue kanali-süsteemi sisse saamad ülewõetud, mis aegamööda wõis ajutatud saada, ei puutu need seadmisel mitte.

§ 2. Kõikidele majaomanikudele saab kohufets tehtud, wile aasta sees, selle kohalise põhjus-kirja kuulutuse pääwal saadit arwatud, kõi peldifut fraawid, mis mitte kanallite läbi puhastatud ei saa, ehituse eeskirjade järele kindlaks teha lasta, nõnda et nad mitte wedelust läbi ei lafe.

§ 3. Nende peldifut fraawide puhastamist, mis wedelust mitte läbi ei lafe, tuleb nõnda toimetada, et seda puhastamist ka pääwajal wõib ettewõetud saada, ilma kedagit selle läbi tülitseda. Wedelust läbilaskwate peldifut fraawide puhastamine wõib § 2 ettewõadatud aja sees seie maani pruugitud wiisi järele toimetatud saada, aga üfti 30 ajal.

§ 4. Kõikide linnamaa peal seiswate peldifute puhastamist ei tohi, ilma wälja: wõtmijeta, muu keegi toimetada, kui üfti see podrõdõst, kes seda oma peale on wõtnud ja linna poolest selle tarwis luba on saanud.

§ 5. Ühe tubiit-jala wäljaweetud peldifut mustuse talji hind on seitse kopikad. Kõige wähem hinna all seifaw jagu on pool waati mustust.

§ 6. See kohaline põhjus-kiri hakkab selle kuulutuse pääwal saadit mõeduma. Tallinnas, linna-kõhus, 4. Januuri-kuu päawal 1884.

Sinnaapeawannem: W. Greiffenhagen.

Sinnafekretär: D. Bencke.

Nr. 14.

Cestimaa-rahwa Kalender

1884

aasta peale

on wäljatulnud ja saada

Lindfors'i pärijate juures.

Jällemüüjad saamad kõrged proffenti.

Kõrtsidele ja trahteridele

paikub seadusmööda tempestud m e d u s i W. Waalzw, promenadi ääres, Nõrtemanni wastas.

Hobused.

Kaks head juured hallid hobused (tätkud) on halwalt müia Mustjõ mõijas, 4. werst Baltiski tee peal.